

РОЗДІЛ 2. Підприємницьке середовище в Україні: інституційні, економічні та правові аспекти

Плотнікова Марія Федорівна,

к.е.н., доцент ЖНАЕУ,
mfplotnikova@gmail.com

Вашенко Антоніна Олександрівна,

начальник КМРВзПП

Васильєв Михайло Леонідович,

голова ВГО НРЗЗ

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

**Плотнікова Марія, Вашенко Антоніна,
Васильєв Михайл**

**РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА
И ЗАНЯТОСТИ В УСЛОВИЯХ
ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ**

**Plotnikova Mariia, Vashchenko Antonina,
Vasilev Mikhail**

**ENTREPRENEURSHIP AND
EMPLOYMENT DEVELOPMENT
IN THE CONTEXT
OF DECENTRALIZATION**

У 2009 р. населення Коростенського району становило 29,77 тис. осіб, у 2010 р. – 29,2 тис. осіб, у 2011 р. – 28,9 тис. осіб, а станом на 01.08. 2012 р. – 28,4 тис. осіб, а щільність населення – 16,1 осіб/км². Коростенщина належить до регіонів України з найгіршими демографічними показниками. Тенденція погіршення демографічної ситуації поряд з іншими демографічними факторами (старіння населення, виїзд і заробітчанство активного населення) суттєво впливає на соціально-економічний стан району. У соціальній сфері відстежуються негативні процеси збільшення відсотка мешканців регіону, які потребують допомоги від держави та органів місцевого самоврядування. У районі вже 30 років відсутній природний приріст населення. Так, якщо в Україні у 1970–2001 рр. кількість населення зросла на 5,1 %, то на Коростенщині – зменшилася на 15,5 %. Внаслідок цього різко скоротилася і густота населення з 69,5 ос./км² у 1970 р. до 54,1 ос./км² у 2012 р., а в сільській місцевості вона становить 16,1 ос./км². Для порівняння середня густота населення в Україні становить 77 ос./ км², а в Житомирській області – 42,6 ос./км². В останні три десятиріччя на Коростенщині відбулися великі зміни у співвідношенні між сільським і міським населенням на користь останнього. Так, у 1970 р. у сільській місцевості проживало на 11,68 тис. жителів більше, ніж у Коростені, а у 2012 р. у сільській місцевості проживає на 35,9 тис. жителів менше, ніж у місті.

Коростенщина належить до регіонів України з найгіршими демографічними показниками. Процес поступового скорочення населення продовжується насамперед через природне зменшення населення. Водночас у 2000–2016 рр. спостерігається позитивне сальдо міграції населення та незначне збільшення народжуваності. Упродовж останніх років відмічається тенденція зростання інвалідності внаслідок злоякісних новоутворень, уроджених вад розвитку, ендокринної патології, хвороб кістково-м'язової системи та хвороб органів дихання. Разом з тим, динаміка демографічних процесів, їх якісних і кількісних змін, пов'язана із структурними змінами у зайнятості населення. В умовах перехідної економіки у районі постійно знижується рівень народжуваності населення. Питома вага міського населення на Коростенщині досягла 68,8 %, тому поповнення населення міста вичерпується. Зростає кількість молоді, яка вибуває за межі міста, так як молоді люди не знаходять пристойної роботи з високим рівнем оплати та можливості самореалізації, зростає кількість безробітних на противагу потребам підприємств у заміщенні вільних робочих місць. Доходи в розрахунку на 1 мешканця в 2013 р. склали 17,8 тис. грн (середній показник по Житомирській області 21,5 тис. грн), тобто

1483 грн на місяць, що не суттєво перевищувало прожитковий мінімум (1176 грн). Основу доходів становлять пенсійні та соціальні виплати. За результатами проведеного соціологічного опитування 1000 осіб за сприяння міської та районної адміністрації саме відсутність роботи (низький рівень підприємницької активності, високий рівень безробіття), низький рівень забезпеченості і стан об'єктів виробничої (дороги і комунікації) і соціальної інфраструктури (установи культури, охорони здоров'я, освіти та ін.) і стереотипний «імідж» сільського способу життя, знижують привабливість сільських територій.

Стабілізація рівня народжуваності у районі є першочерговою необхідністю для формування оптимальної зайнятості, в тому числі за рахунок розвитку мережі родових садиб на сільських територіях, які будуть слугувати надійним фундаментом економічної стабільності міських сімей, джерелом їх фізичного здоров'я, впевненості в гарантованому завтра і, при бажанні, джерелом екологічно чистої сільськогосподарської продукції та додатковими фінансовими ресурсами, зниження рівня урбанізації головним чином за рахунок підвищення зайнятості в селі. Серед багатьох варіантів інвестиційних, інституційних, методологічних, класичних підходів до вирішення проблем зайнятості, було вибрано і взято до уваги, як найефективніший шлях забезпечення зайнятості, реалізацію концепції «Родова садиба». Реалізація концепції «Родова садиба», розробленого ВГО «Народний рух захисту Землі» спільно з ННЦ «Інститут аграрної економіки», передбачає законодавче закріплення за кожною бажаною того української сім'єю права на отримання 1 га землі для облаштування родової садиби. Такий наділ пропонується надавати безоплатно у постійне користування без права продажу з правом передачі лише у спадок. Нерухоме майно і багаторічні насадження (при їх наявності на вказаній земельній ділянці) теж включаються до складу родової садиби (Проект Закону «Про Родові садиби і Родові поселення»). В якості Родової садиби нами розглядається місце проживання сім'ї (Роду). На такій ділянці сім'я з любов'ю може побудувати свій будинок, посадити Родове дерево, ліс, сад і город, облаштувати ставок. По периметру Родової садиби захищається живоplotом з лісових культур – кедра, хвойних і листяних дерев, чагарників. Земля під Родовим маєтком є неподільною земельну ділянку.

Населений пункт на 50 родових садиб забезпечує зайнятість і самозайнятість приблизно 235 осіб у рік. Поселенці освоюють традиційні народні ремесла та сучасні техніки, яким навчають як місцеве населення, так і всіх бажаних організовуючи майстер-класи, семінари, фестивалі. Зокрема, освоєними є технології з вирізання дерев'яних ложок та інших предметів вжитку; писанкарство; вишивка; розпис на батику; плетіння з кореня сосни, лозо-, соломо- та травоплетіння; бджільництво; виготовлення ляльок-мотанок, оберегів, глиняної іграшки, гончарних і кованих виробів, ялинкових іграшок з фетру та інших матеріалів; будівництво з місцевих природних екологічних матеріалів; випічка домашнього бездріжджового хліба; збирання і лікування травами, заготівля лісових грибів, ягід; організація заходів по зеленому, екологічному і сільському туризму; відродження місцевої флори і фауни; спільні проекти з дослідницькими та освітніми інститутами установами та ін. Поселенці ведуть активну роботу по роздільному збиранню сміття, відродження родючості ґрунтів, орієнтації діяльності людей щодо забезпечення екологічних норм, очищення води і повітря; формування світогляду людей через усвідомлене ставлення до Землі як ідеального місця існування Людини, вихованню підрастаючого покоління, орієнтацію освіти, культури, науки і мистецтва на пропаганду верховенства духовності в житті і діяльності людей, реалізації принципу «Здоров'я Землі – здоров'я Людини».

Список використаних джерел

4. Плотникова М.Ф. Направления многофункционального развития сельских территорий / М.Ф. Плотникова // PROGRESS. – 2013. – № 1–2. – С. 44–48.
5. Плотникова М.Ф. Каталізатори інвестиційно-інноваційного розвитку на сільських територіях / М.Ф. Плотнікова // Стратегія економічного розвитку України. – 2016. – № 39. – С. 107–117.